

MAISTRAT (27) *sb m*

maistrat a. magistrat.

maistrat (45), **maistratus** (8), maistrat *a.* maistratus (4); maistrat *CzechRozm* (3), *CzechEp* (7), *CzechEpPorz*, *Calep* (3), *SarnStat*; maistratus *Diar*, *DiarDop* (2), *BielKron* (4), *SarnUzn*. [Za postaci wątpliwe uznano przypadki zależne z tekstu, w którym w formie podstawowej zaświadczona jest tylko postać maistratus].

-gi- (24), -i- (3).

Pierwsze a jasne (w tym 2 r. błędne znakowanie); -rã- (20), -ra- (1); -rã- : -ra- *CzechRozm* (2:1).

N i A sg (14); w pozostałych przypadkach: *decl* (12), *indecl* (1) *SarnUzn*.

sg N maistratus (7), maistrát (3). ◊ *G* maistrátu (4), maistrátus (1) *SarnUzn*. ◊ *D* maistratowi (1). ◊ *A* maistrát (4). ◊ *L* maistrácie (2). ◊ *pl N* maistrátowie (1), maistráty (1) *BielKron* (1:1). ◊ *G* maistrát(o)w (1). ◊ *D* maistrátóm (1). ◊ *A* maistráty (1).

Sł stp, *Cn brak*, *Linde XVIII w.*

1. Człowiek sprawujący wysoki urząd; przełożony, radny; praetor *Calep* [magistratus – jeden z rady, wojewoda, burmistrz *Mącz 204b*] (26) : Każdy wždy pan, każdy magistratus, każdy człowiek privatus sprawuje się każdemu, w czym kto słusznie winuje. *DiarDop* 99; Rzekł Brutus/ dopuście nam iż káždego roku będziem mieć moc wybrać kilka Mágiftratow/ ktorzyby náfzych praw y inych rzeczy ftrzegli *BielKron* 108v; *Calep* 843b.

Szeregi: »maistrat albo trybun(at)« [szyk 1:1] (2): Mágiftraty álbo Trybuni. Sacer Magiftratus. *BielKron* 108v *marg*; Ale Trybunaći álbo Mágiftratowie máiąc práwá mocne po łobie/ niechcieli ná to przyzwolić. *BielKron* 108v.

»maistrat albo wojski« (1): Rozdzyeleni tedy Plebei/ to iest póspolity lud/ ná czterzy części álbo dwory/ ktorzy łobie Mágiftraty álbo Woyłkie wybieráli káždy rok po pięći *BielKron* 108v.

a. coll. *Urzednicy, radni, przedstawiciele zasiadający w radzie; urząd zwierzchni, władza, zwierzchność; rada* [magistratus – zwierschność, świecki urząd, *rada Mącz 204b*; – maistrat, urząd *Calep*; urząd w rzeczypospolitej, w mieście zwierzchność *pospolita*; urząd, osoby urzędowe – magistratus *Cn*; *rada pospolita* (persony), *senat, radni panowie – amplissimus magistratus Cn*] (20) : *Diar* 45; bo magistratus jedna część jest RP. *DiarDop* 116; [Miasta niemieckie] Stey przyczyny wielkie á okrutne walki ták z łobą iáko z łwymi przełożonemi záváždy wiedli/ iáko byli Szwańcárowie/ ktorzy zmocniwłzy łie nád łwymi przełożonemi wybili ie/ á łámi Rzeoż póspolitą łpráwuia/ zowá Mágiftratus. *BielKron* 281v, 99; Toby łie iuz y Mágiftrátowi nikogo zábijác nie godziło/ gdy to ták rzecz iest wielką krew czyię rozlewác/ chociaż z dozwolenia Bożego? (*marg*) Zwierzchnoći łámej to od BOgá dano áby złych karála y krew wylewála. (–) *CzechRozm* 254v, 101, 248v; iż my ná Mágiftraćie od Bogá nam z infzymi dánym rádzi [...] przełtawamy *CzechEp* 405, 53, 164 *marg* [2 r.]; *Calep* 628a, 844b.

Wyrażenie: »urzędowy maistratus« (1): A gdzieby łie im mieczá dołtało vrzędowego Magiftratus przez trzj dni włzákby z nas nie żywili żadnego. *SarnUzn* H6v.

Szeregi: »maistrat i lud« (1): przedsię im nie każe złorzeczyć/ przeżywác/ przełádowác/ ná nie inftygowác/ ábo łtołká do Máiftratu y ludu przyłtawiać *CzechEp* 30.

»maistrat i pospolstwo« [szyk 1:1] (2): ktorzy vřtávicznie fořdruią y v Máifratu y v pořpolřtwá ná krew wiernych chwalcy Bořych. *CzechEp* 42; *CzechEpPORz* *2v.

»maistratus albo rada (a. rajce)« [szyk 1:1] (2): Potym Atteniánie krolá mieć niechcieli/ iedno áby rádá álbo Mágiftratus Rzeczpořpolitą rządžili *BielKron* 75, 141.

»maistrat abo zwierzohność« (1): godřili řię ták řierdźić [...]: y ták Mágiftrat ábo zwierzchność y przełożone pobudzác *CzechEp* 164.

2. W dawnym uniwersytecie wykładowca tzw. nauk wyzwolonych (1) :

W pořłączeniu szeregowym (1): Rektoróm Vniuerřitatis, Doktoróm/ Mágiftratóm/ Bákálarzóm/ Studentóm/ Piřárzóm/ Drukárzóm/ Bibliopolóm/ [...] wřyřtkim/ ktorzy řie iedno dla náuki do miářtá przerzeczonégo Krákwřkiego vdáđą [...]/ Artykuły řpiřáné á ná tym Cyrographie wyrażoné niezgwałcenié chowác obiecuiemy *SarnStat* 201.

Synonimy: 1.a. przełożeństwo, zwierzchność.

Cf **MAISTER**

ZZa